

Muinsuskaitse eritingimused Talli tänav 2 kinnistule

1. Planeeritaval maa-alal asuvad kinnismälestised

Harju maakonnas Rae vallas Jüri alevikus Talli tänav 2 kinnistul (65301:001:3758) paikneb arheoloogiamälestis kivikalme (Kultuurimälestiste riiklik register, reg-nr 18741). Objekt on mälestiseks tunnistatud kultuuriministri 27.07.1998. a määrusega nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“.

Kultuuriministri käskkirjaga 21.06.2006 nr 208 kehtestati mälestisele uus väiksem kaitsevöönd seadusest tuleneva mälestise piirist 50 m laiuse kaitsevööndi asemel. Kaitstava ala piir on nähtav Maa-ameti kaardi kultuurimälestiste ja kitsenduste kihil. Sisuliselt kattub kaitsevöönd mälestise enda piiriga – 2006. aastal ei olnud maa-ameti kaardikihil võimalik kuvada kahte polügooni, mistõttu on kaardil mälestis tähistatud punktina (ruunimärk) ja ülejäänud ala kaitsevööndi tingmäärgiga.

2. Planeeritava maa-ala ajaloolise asustuse ja hoonestuse, teede- ja tänavatevõrgu, krundistruktuuri ja maastikuelementide analüüs ning hinnang maa-alal säilinud kultuuriväärtuslikele objektidele

Jüri aleviku keskosas asuv Talli tänav 2 kinnistu jääb pisut eemale nii aleviku lääne- kui ka idapoolsest hoonestusalast. Ajalooliselt olid siin Lehmja (*Rosenhagen*) mõisa maad, valdavalt 20. sajandi esimesel poolel rajatud talukohad jäävad sellest mõnevõrra kaugemale põhja- kirde- ja ida poole. Kinnistu põhjapoolne osa seostub maastikuliselt sellest edela- ja lõuna poole jääva Lehmja tammikuga. 20. sajandi keskel oli praeguse kinnistu keskosas Sommerlingi sovhoosi sigala. Ilmselt viimasega ongi seletatav kinnistu kesk- ja lõunapoolsele osale iseloomulik tasandatud maapind. Mälestisega seonduv ajalooline maastikukasutus ei ole tänapäeval enam jälgitav, kuid kalme alal on rohkemal või vähemal määral säilinud arheoloogiline kultuurikiht, sh inimluud, ja kultuuriväärtusega arheoloogilised esemed.

3. Hinnang planeeringuga kavandatavatele muudatustele mälestise säilimise ja vaadeldavuse ning kultuuriväärtuslike struktuurielementide säilimisele ruumilises kontekstis.

Planeeringu eesmärk on muuta Talli tänav 2 kinnistu senine maakasutuse sihtotstarve ühiskondlike ehitiste maade sihtotstarbeks, moodustada krundid, määrata ehitusõigus ja hoonestustingimused ning lahendada juurdepääsud, liikluskorraldus, tehnovõrkudega varustamine ja haljastus. Kuna kalmet ümbritseb tasandatud pinnasega ala, kus arheoloogilist kultuurikihti eeldatavasti ei ole säilinud *in situ*, siis on võimalik välitada mälestisele tekitatavat kahju jättes kalme ala ehitustegevusest puutumata. Kalme peab jääma vaadeldavaks ning sellele tuleb tagada juurdepääs päikesetõusust loojanguni (Muinsuskaitseseadus § 26 lg 2).

4. Nõuded planeeringu koostamisel mälestiste säilitamise ja vaadeldavuse tagamiseks ning nende kaitsevööndi eesmärkide täitmiseks,

1. Mälestisele

ja selle kaitsevööndisse ehitisi (hooneid, teid, kommunikatsioone jms) mitte kavandada.

2. Mälestise ja selle kaitsevööndi välisel alal tuleb pinnasetöödel arvestada kultuuriväärtusega leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Muinsuskaitseseadusest tulenevalt (§ 44^a) on leiu, arheoloogilise kultuurikihi, sh inimluud, ilmnemisel leidja kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teavitama sellest Muinsuskaitseametit.

2.1 Ehitustööde ajal ootamatuste vältimiseks on soovitatav projekti koostamise käigus viia mälestise vahetus ümbruses läbi arheoloogiline eeluuring, et selgitada välja kultuurikihi olemasolu või puudumine mälestise ja selle kaitsevööndi välisel alal; olemasolu korral selgitatakse eeluuringu käigus välja kultuurikihi iseloom ja infomahukus. Eeluuringu tulemuste alusel saab korrigeerida ehitusalade asukohti ning vajadusel hinnata edasiste uuringute mahtu, meetodikat ja maksumust;

2.2 kui eeluuringute käigus tuvastatakse mälestise väliselt alalt arheoloogiline kultuurikiht,

sh inimluud, saab lähtuvalt eeluuringutes välja selgitatust uuringud läbi viia kaevetöödega hõlmatud alal (majade vundamendiaugud, trassid) kas 1) arheoloogilise jälgimise meetodil kaevetööde ajal või 2) *in situ* ladestunud kultuurikihi, sh inimluustikud, olemasolu korral arheoloogilise kaevamise meetodil enne ehitustöid;

2.3 Arheoloogilisi uuringuid võib läbi viia Muinsuskaitseameti vastavat tegevusluba omav ettevõtja (MuKS § 34 lg 4, § 36). Uuringutega seotud kulud kannab tööde tellija (MuKS § 40 lg 5).

3. Mälestise olemusest lähtuvalt (maahaudadega kalmistu) ei ole põhjust seada muinsuskaitselisi eritingimusi vaatesektoritele, ehitusjoonele, hoonestuse kõrgusele, krundi täisehitusprotsendile, ehitusmahtudele, välisviimistlusmaterjalidele, katusekujule ja piiretele või määratleda ehituskeelualasid.